

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Deres referanse 14/3238
Vår referanse 2015/1323-2 433.52 ESA
Saksbehandler Erik Sandberg, tlf. 61 26 60 70
Avdeling Miljøvern avdelingen

Dato 07.04.2015

Høringsuttalelse - Forslag til forskriftsendringer for mer effektiv felling av jerv

Klima- og miljødepartementet har 20. februar 2015 sendt på høring forslag til midlertidige og permanente endringer i gjeldende regelverk for lisensfelling av jerv, samt oppretting av inkurie knyttet til viltloven § 35. Endringsforslagene som er sendt på høring er å tillate kunstig lys på jerveåter; å tillate uttransport av åte/åtebu/fangstbås, samt tilsyn av fangstbås med snøscooter; og elektronisk overvåking av fangstbås. Fylkesmannen i Oppland ser i hovedsak positivt på de foreslåtte endringene, og mener effektiviseringsprosjektet i fylket er et godt fundament for å høste erfaringer fra endringer av regelverket. Kunstig lys på jerveåter vil øke antallet timer det kan jaktes, og elektronisk overvåking av jervebåser kan være et forenklet alternativ til fysisk visitasjon to ganger i døgnet, gitt riktig utforming av regelverket. Tilsyn av fangstbås med snøscooter kan føre til stort omfang av motorferdsel, og det er viktig at slike tillatelser blir behovsprøvd.

Mer effektiv lisensfelling

Lisensfelling er skademotivert felling av et bestemt antall individer, med hensikt å begrense veksten og/eller utbredelsen av jervebestanden. Lisensfelling er således ikke jakt i tradisjonell forstand, men felling motivert ut fra behovet for skadereduksjon hjemlet i naturmangfoldlovens § 18. Det er et uttalt mål i rovviltforliket av 2011 at lisensfelling skal være det viktigste virkemiddelet for å regulere jervebestanden. En utfordring i så måte har de senere årene vært at kvotene ikke fylles, og at region 3 i likhet med flere andre regioner jamt over ligger over bestandsmålet. I Oppland har den gjennomsnittlige kvoteoppfyllelsen vært ca 60 %. For liten bestandsregulering gjennom lisensfelling fører til at forvaltningsmyndighetene må ta i bruk andre tiltak. Det mest benyttede tiltaket har så langt vært hiuttak, der man søker å avlive tisper og valper i hiet. Hiuttak er en meget nøyaktig form for bestandsregulering/styring av reproduksjon, men er både etisk problematisk, har lav legitimitet og er ressurskrevende.

Av de store rovdyrene er jerv den viktigste skadegjøreren på sau i Oppland, og i 2014 ble 2 050 sau og lam erstattet som drept av jerv. Dette utgjorde 55 % av antall erstattede dyr. Antallet ynglinger har siden 2005 vært over målet på fire i sju av årene, og gjennomsnittet for perioden er 5,1 årlige ynglinger. Den nevnte lave kvoteoppfyllelsen, kombinert med reproduksjon over målsetningen for regionen, gjør at Fylkesmannen i utgangspunktet ser det som ønskelig med utprøving av metoder og tiltak som kan gjøre lisensfelling mer effektiv.

For å øke effektiviteten av lisensfellinga, og derigjennom redusere behovet for både hiuttak og skadefelling, startet Fylkesmannen i samarbeid med Oppland JFF og rovviltnemnda på forvinteren

2014 opp prosjektet Effektiv lisensfelling av jerv i Oppland. Prosjektet skal vare ut lisensfellingsperioden 2016/2017, og 17 jaktlag med totalt 108 jegere deltar så langt. Disse har fått materiell støtte i form av åtebuer, viltkameraer og åtevarslere. Prosjektet ledes av Tom Rune Engen, Oppland JFF, og styres av en styringsgruppe bestående av leder i rovviltnemnda, leder i Oppland JFF, og Erik Sandberg hos Fylkesmannen i Oppland.

2.2 Bruk av kunstig lys ved åtejakt på jerv

Forslaget som høres er å tillate fast montert kunstig lys ved åtejakt på jerv som en prøveordning i tre områder, gjeldende til 15. februar 2018. Fylkesmannen støtter Klima- og miljødepartementets vurdering etter artiklene 8 og 9 i Bernkonvensjonen, knyttet til om det finnes noen annen tilfredsstillende løsning enn å benytte kunstig lys, og hvorvidt tiltaket ikke vil være skadelig for bestandens overlevelse.

Fylkesmannen mener at prosjektet Effektiv lisensfelling av jerv i Oppland også bør inkluderes i utprøvingen. Prosjektet sendte i januar 2015 søknad om bruk av kunstig lys under åtejakt på jerv til departementet (se vedlegg). I søknaden skisseres utprøvingen av kunstig åtebelysning som et forskningsprosjekt, der man tar sikte på å besvare følgende to spørsmål: 1. Hvordan påvirker kunstig belysning jervens atferd ved åtet? Utviser jerven ulik atferd (besøkslengde og -hyppighet) ved belyste vs. ubelyste åter? 2. Hvilken belysningsløsning (lystype og -plassering) gir de beste skuddforholdene? Som sammenlignings-grunnlag/referansesituasjon ønsker prosjektet å benytte NINA rapport 969 – *Jervens atferd ved kadaver* (2013), som gir data for besøkshyppighet, tid på døgnnet, dager siden første jervebesøk, m.m. Prosjektet mener at fordi det er stor usikkerhet knyttet til hvilke åteplasser som vil bli besøkt av jerv, vil man få størst datagrunnlag ved å benytte kunstig belysning på samtlige åteplasser i regi av prosjektet. Fylkesmannen støtter denne vurderingen, og mener det er riktig og viktig å ha en forskningsmessig tilnærming til utprøvingen, med rapportering og evaluering av tiltaket.

Forbudet mot bruk av kunstig lys er satt blant annet med bakgrunn i vanskene med å gjennomføre et ettersøk i mørke. For å redusere sjansen for skadeskyting mener Fylkesmannen at departementet kan vurdere å fastsette en maksimal skyteavstand ved bruk av kunstig lys, og hvorvidt det bør åpnes for bruk av kunstig lys under ettersøk i forbindelse med utprøvingen.

2.3 Bruk av snøscooter ved uttransportering av åte, åtebu og fangstbås og ved tilsyn med fangstbås

Forslaget som høres er endring av dagens regelverk på to punkter. For det første foreslås det at det innføres en generell adgang til å søke om tillatelse til bruk av snøscooter til utkjøring av åtebuer, åte og jervebåser i forbindelse med felling av jerv. For det andre foreslås det at det, som prøveordning frem til 15. februar 2018, skal være mulig for lisensjegere som omfattes av prosjekter i Sogn og Nordland å søke kommunen om tillatelse til å bruke snøscooter for å bevege seg til og fra jervebåser i inspeksjonsøyemed.

For bruk av snøscooter til utkjøring og/eller inspeksjon er det lagt inn vilkår og føringer som skal sikre at hensynet til blant annet naturmangfold og friluftsliv i størst mulig grad ivaretas:

“Kjøring som nevnt i første ledd skal skje etter bestemte traseer som angis i kommunens vedtak. Traseene skal ikke gå gjennom verneområder, foreslåtte verneområder eller nasjonale villreinområder. Videre skal det ved fastsetting av traseer tas hensyn til støy og andre ulemper for friluftslivet og hensyn til naturmangfold og bolig- og hytteområder.”

Endringsforslaget innebærer videre at det skal være mulig å stille vilkår etter forskriftens § 7 ved tillatelser til bruk av snøscooter.

Fylkesmannen støtter departementets vurderinger og begrunnelser for forslaget til endringer i forskriften, og mener at den avgrensningen som er satt mot verneområdene er viktig. I Oppland har det senest for lisensfelleringsperioden 2014/2015 blitt gitt tillatelse til utkjøring av åtebuer, åter og jervebåser. I tre tilfeller ble slik tillatelse gitt i verneområder. Disse tillatelsene ble gitt med bakgrunn i brev fra DN av 24. november 1998 og verneområdeforskriftene, og etter vurdering av om det var *nødvendig* å plassere tiltaket innenfor verneområdet. Den samme vurderingen av om det var *nødvendig* å plassere tiltaket innenfor et verneområde, eller om man kunne oppnå like effektiv (eller mer effektiv) jakt utenfor verneområdet, ble foretatt av prosjektet Effektiv lisensfelling av jerv i Oppland ved behandling av søknader om prosjektdeltakelse. Disse nødvendighetsvurderingene ble foretatt i samråd med SNO, og tok for seg jerveforekomst og atkomstmuligheter til mulige fangst-/åteplasser. I de klart fleste tilfellene var det ikke nødvendig å plassere tiltaket innenfor et verneområde, noe som underbygges av ni felte jerver i 2015, der to ble felt innenfor verneområder, to på grensen til et verneområde og fem utenfor verneområder.

Selv om de foreslåtte endringene ikke omhandler motorferdsel innenfor verneområder, mener Fylkesmannen likevel at ovennevnte vurdering av nødvendighet må foretas før det gis tillatelse til bruk av snøscooter i inspeksjonsøyemed, all den tid motorferdsel i utmark i utgangspunktet er forbudt. Fylkesmannen mener at tillatelse til bruk av snøscooter til inspeksjon kun må gis i tilfeller der dette er nødvendig for å oppnå effektiv jakt. Videre er Fylkesmannen bekymret for at tilsynet vil kunne føre til stort omfang av motorferdsel, og mener at det bør rapporteres fra forsøksområdene om effektene av tiltaket.

2.4 Kameraovervåking/elektronisk overvåking av fangstbåser for jerv

Fangst av jerv (og gaupe) i båser er betenkelig i et dyrevelferdsmessig perspektiv. Jerven jobber som oftest intenst for å klore seg ut av båsen, og det er uten tvil en stressende situasjon for dyret. Siden båsfangst er tillatt mener Fylkesmannen at elektronisk overvåking *kan* være med på å redusere tiden et dyr befinner seg i denne situasjonen, gitt en riktig utforming av regelverket.

Dersom elektronisk overvåking av fangstbåser skal tillates som eneste tilsynsform må det være et krav at fangstbåsen er plassert slik at det er mulig å ta seg fram til den uavhengig av vær- og føreforhold. Hvis ikke et slikt krav foreligger kan dyr bli stående fanget i båsen over lengre tid. Det vil ikke være tilstrekkelig med krav om at båsen skal deaktiveres før perioder med dårlig vær. En så presis værvarsling eksisterer ikke, og bestemmelsen vil også være vanskelig å etterprøve for tilsynsmyndigheten.

Fylkesmannen ser for seg følgende vilkår for en aktuell løsning:

- Viltkamera som tar bilder til faste tider på døgnet (minimum morgen og kveld, men her har forvaltningen muligheten til å sette krav om hyppigere rapportering for å redusere tiden et dyr står fanget)
- Bildet som produseres av kameraet må godkjennes av SNO som tilstrekkelig for tilsyn uavhengig av mørke og dårlig sikt
- Krav om umiddelbart tilsyn med fangstbåsen dersom bilde viser at lokket har falt ned
- Krav om umiddelbart tilsyn med fangstbåsen dersom tidsstyrt bilde uteblir (teknisk feil ved kamera)
- Kopi av tidsstyrte bilder sendes direkte fra kameraet til en epostadresse hos SNO. Kombinert med loggbok ved fangstbåsen muliggjør dette kontroll av tilsynet.
- Fangstbåser plassert slik at det er mulig å ta seg fram til den uavhengig av vær- og føreforhold.

I Oppland har Fylkesmannen inntrykk av at tidsbruken forbundet med tilsyn to ganger daglig er et vel så stort hinder for effektiv fangst som at båsen ikke kan plasseres langt til fjells. En åpning i regelverket for tilsyn ved hjelp av elektronisk overvåking vil etter vår mening derfor gjøre lisensfelling mer effektiv, til tross for et krav om at båsen må kunne nå uavhengig av vær- og føreforhold. Imidlertid vil en skjønnsmessig vurdering av hvilke plasseringer som kan nå uavhengig av vær- og føreforhold være krevende for fylkesmennene. Fylkesmannen ser for seg minst tre mulige tilnærminger til utprøving av elektronisk overvåking:

1. Elektronisk overvåking tillates kun på fangstbåser som Fylkesmannen fram til nå har godkjent.
 - Dette vil gi erfaringer med den elektroniske overvåkingen, men ikke åpne nye områder for fangst
2. Elektronisk overvåking tillates etter en skjønnsmessig vurdering av tilgjengelighet ved vanskelige vær- og føreforhold.
 - Vil være krevende for fylkesmennene, og gjenstand for konflikt. Fylkesmannen mener at man i Oppland trolig vil måtte avgrense ordningen til deler av fylket
3. Departementet fastsetter retningslinjer for hvilke plasseringer som kan godtas.

Fylkesmannen er enig i de etiske betenkelighetene som departementet beskriver. Dersom det skal tillates med elektronisk overvåking må dette gjøres på bakgrunn av en grundig vurdering av erfaringer fra et forsøk avgrenset i tid og rom. Fylkesmannen er positiv til at et slikt forsøk kan gjennomføres i Oppland.

Oppretting av inkurie i viltloven

Fylkesmannen har ingen merknader til forslaget om å ta inn i viltlovens § 35 en hjemmel for at Miljødirektoratet kan bestemme at felling av bjørn, jerv, ulv og gaupe, for å forhindre skade på bufe og tamrein, kan gjennomføres *uten hensyn til de regler som ellers gjelder*. Denne hjemmelen var tidligere i viltloven, men falt ved en inkurie bort da naturmangfoldloven ble vedtatt i 2009.

Uttalelse fra Rovviltnemnda i region 3

Rovviltnemnda i region 3 sluttar seg til fylkesmannen i Oppland sin høyringsuttale med eit unntak. Rovviltnemnda meiner det må kunne opnast for bruk av snøskuter innafor verneområdene der dette er naudsynt, for å sikre effektiv lisensfelling av rovvilt i desse områdene.

Vebjørn Knarrum e.f.
avdelingsdirektør

Erik Sandberg
rådgiver

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift.